

The organisation of modern system and action of the mechanism of management by financial resources of the enterprises of retail trade is investigated. Necessity of their improvement on the basis of use of system and process approaches to management is revealed. Major principles, components, operations and functions of system and managerial process by financial resources of trade enterprises for the purpose of increase of efficiency of their formation, distribution and use are defined.

Keywords: a control system, financial resources, the enterprise of retail trade, the system and process approach.

УДК 338.45

В.М. ТИМАНЮК, канд. фарм. наук, доц., УПА, Харків

ВСТАНОВЛЕННЯ ОБГРУНТОВАНОЇ ОЦІНКИ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У ФАРМАЦІЇ

У статті розглянуті методи оцінки об'єктів інтелектуальної власності (ОІВ) у фармацевтичній галузі залежності від видів ОІВ, ступеня їх охорони та життєвого циклу інноваційного проекту; приведено характеристика ризиків, що враховуються при обґрунтуванні ставок дисконтування, використовуваних при оцінці ОІВ.

Ключові слова: інтелектуальна власність у фармацевтичній галузі; комерціалізація ІВ; оцінка ОІВ у фармацевтичній галузі.

Вступ. Встановлення обґрунтованої оцінки ОІВ є найважливішим етапом процесу комерціалізації ОІВ у фармацевтичній галузі. Проблеми залучення ІВ в господарський обіг фармацевтичних підприємств, її об'єктивна оцінка, регулювання правовідносин між учасниками нововведень, оформлення і укладення ліцензійних договорів набувають особливої актуальності і потребують термінового розв'язання.

Аналіз основних досягнень і літератури. Окремі аспекти проблеми оцінки ОІВ у фармацевтичній галузі висвітлювались у роботах провідних вітчизняних вчених: О.Б. Бутнік-Сіверського, Волоха Д.С., Калачної А.В., Мушко З.М., Демченко А.С., Півень О.П., Пономаренка Н.С., Посилкіної О.В., Страшного В.В. та ін., Як показали проведені дослідження, ні за рубежом, ні у вітчизняній практиці сьогодні не вироблена єдина методологія визначення оцінки ІВ у фармацевтичній галузі [1, 2].

Мета статті. Метою дослідження є обґрунтування та розробка, методик, що до оцінки ІВ у фармацевтичній галузі, що є необхідною умовою при комерціалізації і трансфері технологій. Для досягнення поставленої мети необхідне розв'язання таких завдань дослідження:

- проаналізувати ефективність різних методів оцінки ІВ у фармацевції,
- обґрунтувати доцільність їх вибору для різних умов проведення оцінки.

Методичні основи оцінки ОІВ базувалися на застосуванні витратного і прибуткового підходів з використанням таких методів, як: фактичних витрат, заміщення, відновлення і дисконтування грошових потоків. Для урахування ризиків при оцінці вартості ОІВ використовувався метод коригування норми дисконту (метод кумулятивної побудови ставки дисконтування).

Постановка проблеми. Встановлення пріоритетності та обґрунтованості використання методів оцінки ОІВ у фармацевції.

Матеріали досліджень. Методичні основи оцінки ОІВ базувалися на застосуванні витратного і прибуткового підходів з використанням таких методів, як: фактичних витрат, заміщення, відновлення і дисконтування грошових потоків. Для урахування ризиків при оцінці вартості ОІВ використовувався метод коригування норми дисконту (метод кумулятивної побудови ставки дисконтування).

Результати дослідження. Для оцінки ОІВ на ФП запропонований алгоритм, основні етапи якого приведені на рис. 1.

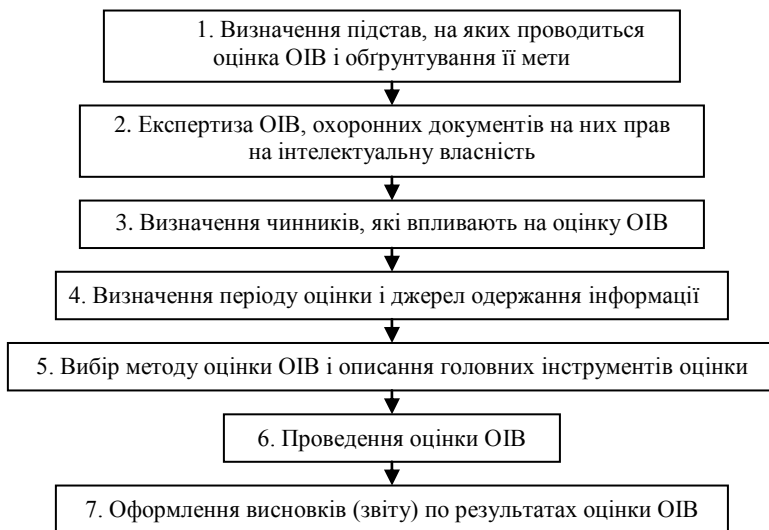

Рис. 1 - Алгоритм оцінки ОІВ у фармацевтичній галузі

Як видно з приведеного алгоритму, важливим етапом оцінки є експертиза, яка проводиться по таких напрямках: експертиза ОІВ; експертиза

охоронних документів на ОІВ (патентів, свідоцтв); експертиза прав на ІВ.

Експертиза ОІВ проводиться з метою визначення їх науково-технічної новизни, конкурентоспроможності і ринкового попиту. Експертиза охоронних документів проводиться, перш за все, по території і термінах дії. При експертизі охоронного документа по території необхідно враховувати, на якій території він діє. При експертизі охоронного документа по терміну дії слід перевіряти відповідність терміну дії документа нормативним термінам, які визначені чинним законодавством України.

Патент на нові хімічні сполуки видається першим і є основним, інші патенти (так звані вторинні) видаються в процесі розробки ЛЗ (лікарський засіб).

Наступним етапом повинне стати визначення рівня новизни і конкурентоспроможності ОІВ. По рівню новизни ЛЗ можна розділити на такі групи: 1) нові ЛЗ для лікування специфічних патологій; 2) нові ЛЗ, що мають вищий терапевтичний ефект; 3) нові ЛЗ, що мають вищий терапевтичний ефект і що виключають побічні ефекти; 4) нові ЛЗ з широкими функціональними можливостями; 5) комбіновані ЛЗ, що містять відомі субстанції, але забезпечують синергічний ефект в процесі лікування; 6) ЛЗ-генерики, що мають певні переваги по відношенню до оригінальних ЛЗ; 7) ЛЗ-генерики, що імітують оригінальні ЛЗ; 8) традиційні ЛЗ.

Після проведення експертизи ОІВ, визначення складових, які впливають на його вартість, періоду оцінки і джерел отримання інформації доцільно проводити безпосередньо оцінні процедури.

Шляхами надходження ОІВ на ФП є: створення ОІВ на власному підприємстві; придбання прав на ОІВ у третіх осіб на підставі ліцензійних угод або угоди про передання патентів; внесення ОІВ в статутний капітал підприємства; безкоштовна передача ОІВ підприємству.

Оцінка ОІВ, створених на ФП, повинна здійснюватися з використанням формули:

$$PV = K_c \cdot \sum_{t=t_n}^{t=t_k} Z_t \cdot K_t^{n.c.} \cdot K_t^i \quad (1)$$

де: PV – розрахункова вартість ОІВ;

K_c – коефіцієнт морального старіння, визначений на дату оцінки;

Z_t – річні загальні витрати на ОІВ в t році;

$K_t^{n.c.}$ – коефіцієнт нарощування ставок банківського відсотка,

призначений для приведення різночасних щорічних сум до розрахункового року;

K_t^i – коефіцієнт індексації, що враховує зміну середнього індексу цін в t -ому році для фармацевтичної галузі.

Оцінку ОІВ, придбаних у третіх осіб, у тому числі і при внесенні в статутній капітал ФП, доцільно здійснювати на підставі витрат, пов'язаних з платежами за ліцензійними і іншими угодами:

$$PV = \sum_{t=t_n}^{t=t_k} Z_t \quad (2)$$

де: Z_t – загальні витрати (щорічні платежі за угодою) на купівлю ОІВ.

При використанні прибуткового підходу, заснованого на дисконтуванні очікуваних грошових надходжень, вартість прав на ОІВ слід визначати по формулі:

$$PV = \sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+d)^t} \quad (3)$$

де: t – крок розрахунку;

CF_t – чисті грошові надходження від реалізації ЛЗ, виробленого на основі використання ОІВ;

d – ставка дисконтування, %.

Від величини коефіцієнта дисконтування залежить величина поточної вартості грошових потоків, яка фактично і є ціною здійснюваною угоди з продажу ОІВ. Відповідно до теорії оцінної діяльності, при розрахунку ставки дисконтування для грошових потоків, що створюються ОІВ, слід враховувати: без ризикову ставку віддачі на капітал як ставку віддачі при найменше ризикованому вкладенні капіталу; величину премії за ризик, пов'язану з інвестуванням капіталу в оцінюваний ОІВ; ставку віддачі на капітал аналогічних по рівню ризику інвестицій [1,2,3]

Характеристика ризиків, що враховуються при обґрунтуванні ставок дисконтування, використовуваних при оцінці ОІВ, приведена на рис. 2.

Результати оцінки, одержані із застосуванням різних підходів, повинні враховуватися при формуванні підсумкової оцінки вартості ОІВ з використанням формули:

$$C = a_n \cdot C_n + a_o \cdot C_o + a_e \cdot C_e \quad (4)$$

де a_n , a_o , a_e – питома вага оцінок C_n , C_o , C_e вартості ОІВ, одержаних із застосуванням порівняльного, доходного і витратного підходів відповідно.

Вагомість оцінок ОІВ, одержаних з використанням різних методів, повинна визначатися з урахуванням приведених вище рекомендацій щодо пріоритетності методів оцінки для різних видів ОІВ, що перебувають на різних етапах життєвого циклу ЛЗ, а також з урахуванням достовірності інформації, покладеної в основу розрахунків.

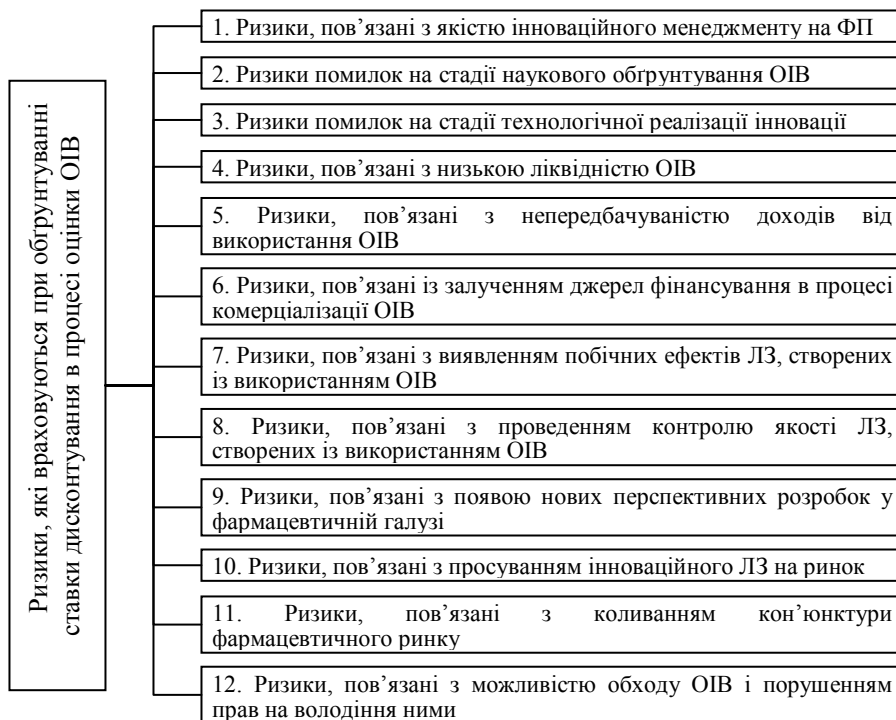

Рис. 2 - Перелік ризиків, які необхідно враховувати при оцінці вартості ОІВ у фармацевції

Висновки. Таким чином, було розроблена методика оцінки ОІВ у фармацевції; встановлені можливі ризики, які необхідно враховувати при оцінці ОІВ.

Список літератури. 1. *Тиманюк В.М.* Визначення ціни ліцензії у фармацевтичній галузі / *Посилкіна О.В., Тиманюк В.М.* Методичні рекомендації: Харків. Вид-во НФаУ. – 2006. – 21с. 2. *Тиманюк В.М.* Методологічні підходи до оцінки вартості прав на об'єкти інтелектуальної власності // Інтелектуальна власність у медицині та біології: сучасний стан та шляхи розвитку: Матеріали наук.-практ. конф. – м. Харків, 2006. – с.127-132. 3. *Тиманюк В.Н.* Особенности определения цены лицензии в процессе коммерциализации объектов интеллектуальной собственности в фармацевтике // *Посылкина О.В., Тиманюк В.Н.* Провизор. – 2006. – №21. – с.15-19. 4. *Валдайцев С.В.* Оценка интеллектуальной собственности. – М.: Экономика, 2010. – 471 с. 5. Теоретичні та методологічні засади оцінки вартості інтелектуальної власності (економіко-правовий аспект) / Монографія; під заг. ред. д.е.н., проф. *О.Б. Бутнік-Сіверський*, – К.: ТОВ “Лазурит – Поліграф”, 2012. – 330 с. 6. *О.Б. Бутнік-Сіверський.* Економіка інтелектуальної власності: Конспект лекцій / – К.: Ін-т інтелектуальної власності і права, 2004. – 296 с. – На укр. яз.: 33.69.

Надійшла до редколегії 14.10.2013

УДК 338.45

Встановлення обґрунтованої оцінки об'єктів інтелектуальної власності у фармації / В.М. Тіманюк // Вісник НТУ «ХП». Серія: Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Х.: НТУ «ХП». – 2013. - № 66 (1039). С. 66–706
Бібліогр.: 6 назв.

В статье рассмотрены методы оценки объектов интеллектуальной собственности (ОИС) в фармации в зависимости от видов ОИС, степени их охраны и жизненного цикла инновационного проекта; приведена характеристика рисков, которые учитываются при обосновании ставок дисконтирования используемых при оценки ОИВ.

Ключевые слова: интеллектуальная собственность в фармации; коммерциализация ИС; оценка ОИС в фармации.

In the article the methods of assessment of intellectual property (IP) in pharmacy, depending on the species of the OIP, the degree of protection and the life cycle of an innovation project; the calculations of the economic effect at different stages of the IP.

Keywords: intellectual property in the pharmaceutical; commercialization of IP; assessment of the OIP in the pharmacy.

УДК 330.32

В.В. БЛАГОЙ, канд. екон. наук, доц., Харків

ЕКОЛОГІЧНО СПРЯМОВАНЕ ІНВЕСТИВАННЯ

Розглянуто проблему викликів які постають перед світовою спільнотою у зв'язку з екологічними та енергетичними проблемами. Досліджуються світові тенденції у розвитку інвестування у зелені технології та виробництво. Визначено класифікацію та використання термінології в контексті даної проблематики.

Ключові слова: екологія, інвестиції, зелені технології, економічне зростання, сталій розвиток.

Вступ. Проблема забруднення навколишнього середовища не є новою, але в останні декілька років, разом зі стрімким економічним зростанням деяких країн, ця проблема набула особливо загрозливих масштабів, ці роки відзначалися виникненням численних явищ, які були пов'язані з нестачею продовольства, палива, прісної води, різними фінансовими та економічними негараздами, зростанням вартості енергоносіїв. Світова фінансова криза та її наслідки, багато з яких наразі досі грають значну роль у житті багатьох країн, в тому числі найбільш розвинутих країн світу, які були світовими локомотивами у справі розвитку зелених технологій та їх впровадження, відсунули на другий план багато проблем довкілля. Так, наприклад, у